

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 3 K.

Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3-50 K, za Ameriko pa 4-50 K.

Dopise sprejema uredništvo, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Gospodarstvo.

Kmetijska šola na Grmu.

Deželni odbor razpisuje ravnokar prosta in plačujoča mesta za učence kmetijske šole na Grmu, ki je za nje prositi do 15. septembra t. l. Dotični razglas je zadej med drugimi naznanili.

Mi si ne moremo kaj, da ne bi na to opozorili naših gospodarjev in jih vneli za boljšo izobrazbo njihovih, za gospodarstvo namenjenih sinov. Kdor ima sina, ki ga je namenil za kmetijo in ga hoče za svoj stan bolje pripraviti, naj napravi prošnjo s potrebnimi spričevali in naj jo pošlje do 15. septembra vodstvu šole na Grmu.

Vsak čas se lahko prepričamo, da je treba kmetu dandanes več pouka in več izobrazbe kakor jo je bilo treba nekdanj. Časi, ko je bilo zadosti, da je znal kmet delati z rokami, ti časi so minuli. Dandanes je treba kmetu več znanja in strokovne vednosti. Treba mu je dobre ljudske šole in tudi stanovske izobrazbe, tako kakor drugim stanovom. Če so obrtniki danes na boljšem, pripisati je to pred vsem njih boljši strokovni izobrazbi.

Kako zelo je potreba pouka našim gospodarjem, vidimo povsod, pa naj se gre za napravo in obdelovanje novih vinogradov, za ravnanje z vinom, za pridelovanje krme, za napravo travnikov, za umetno gnojenje ali kar si že bode. Povsod je treba dandanes več znanja kakor nekdanj. Ravno naprava novih vinogradov bi morala prepričati naše gospodarje, da je treba dandanes res več pouka kakor nekdanj, in da je treba s tem poukom pričeti pri mladini, ki je najbolj dovzetna za take nauke. Ako smo v zadnjih letih tako lepo napredovali v vinogradništvu, zahvaliti se moramo obilnemu in vsestranskemu pouku, ki smo ga dobili. Treba je pa kmetovalcu seveda tudi pouka v drugih stvareh kakor v spisju, v kupčijskem dopisovanju in knjigovodstvu, v računstvu itd., ker se vsega tega premalo nauče v ljudskih šolah po deželi.

Zato pa opozarjamo nase gospodarje na kmetijsko šolo na Grmu, ki prične novo šolsko leto z mesecem novembrom. Kdor želi svojega sina bolje pripraviti in izobraziti za kmetijski poklic, naj se oglasi s prošnjo pri vodstvu šole, ki daje glede sprejema in šolanja vsa potrebna pojasnila.

Nova vinska posoda.

Če kupimo novo vinsko posodo, jo moramo prej dobro „oviniti“, predno jo rabimo za vino. Hrastov les ima namreč razne snovi v sebi, ki dajejo vinu neprijeten in trd okus. Vse te snovi je treba odstraniti, da postane posoda dobra za vino.

Nove sode lahko pripravimo na več načinov. Najboljši način je parjenje sodov. Pri tem načinu se na-

pelje v sod sopar, ki prešine les in ki izluži iz hrastovine vse slabe in zagatne snovi. Voda, ki priteče skraja iz takega sode, je črna ko tinta. Parjenje sodov se mora parkrat ponoviti, tako da priteče nazadnje čista voda. Pri parjenju se doge tako segrejejo, da so gorke ko krop. Med enim in drugim parjenjem je pa počakati, da se sod nekoliko shladi. Da je treba za parjenje sodov posebnih priprav, namreč parnega kotlička (parilnika), se razume samo ob sebi, in ker je ta priprava draga, jo najdemo le v večjih kletah in združnih kletah. S parjenjem se da tudi slaba posoda najbolj popraviti, zato se danes čim dalje bolj rabi.

Navadno si pomagamo pri novih sodih z vrelo vodo. Z vrelo vodo se da hrastov les tudi dobro izlužiti, a treba je nekaj več dela. Tudi z vrelo vodo je treba sod toliko časa obdelavati, da priteče čista voda. Da je vse delo bolj uspešno, se priporoča dodati vreli vodi nekoliko sode. Soda namreč bolj deluje na hrastov les kakor sama voda in zato ga tudi hitreje izluži. Na 100 litrov vrele vode se daje navadno 2 kg sode, ki se v vreli vodi hitro raztopi. Če potrebuješ manj vode, vzameš primerno manj sode, za 40 litrov n. pr. le 80 dekagr. Vzeti je pa tudi primerno množino vrele vode. Za vsak hektoliter sodove vsebine se računa približno 20 litrov vrele vode in 40 dkg sode. Sod je treba dobro kotati in na vse strani obračati, da se povsod enakomerno in dobro izluži. Voda je skraja črna, ko pa priteče po nekaterih nalivih čista voda, je sod zadosti izlužen. Sod je treba potemtakem večkrat obdelati z vrelo vodo, ki naj se zmeraj izlije, dokler je še gorka. Ko je sod zadosti izlužen, ga je še s čisto vrelo vodo dobro izprati in nazadnje še z mrzlo. Pred porabo naj se tak sod še zakuha s petijotom ali vinskimi tropinami, tudi z vinskimi drožmi, da dobi vinski duh. Z drugimi tvarinami kakor s trtnim perjem ali orehovim listjem itd. ga pa ni zakuhati, ker dobi lahko neprijeten duh, ki se podeli tudi vinu. Ako si sod tako pripravil za vino, ga kaže prvo leto porabiti zmeraj le za mošt ali za novo vino.

Slednjič se da nova vinska posoda pripraviti tudi s pomočjo mrzle vode. Tako obdelovanje nove posode je pa bolj dolgotrajno in zlasti za večjo posodo manj hvaležno, ker se rabi veliko vode. V tem slučaju je sod napolniti vsake 8 do 14 dni z novo mrzlo vodo in je to delo ponoviti dotlej, dokler ne priteče iz sode čista voda. Tudi v tem slučaju je seveda nazadnje sod zakuhati, da dobi dober duh, najprej s sodo, potem pa še z vinskimi tropinami ali drožmi.

—r—

Naroči naj se vsak na „Dol. Novice“!

Politični pregled.

Deželnozborska volitev v dolenskih mestih je bila dne 31. avgusta. Slovenska ljudska stranka se volitve ni udeležila. Liberalni kandidat deželnozborski svetnik Fr. Višnikar iz Ribnice je izvoljen. Posamna mesta so oddala glasov: Novo mesto: Od 250 volilcev glasovalo za Višnikarja 54, Višnjagora 9, Črnomelj 62, Metlika 53, Kostanjevica 23, Krško 48, Ribnica 71.

Dne 31. avgusta je konferiral minister Glabinski z voditelji „Slovanske enote“. Konference se je poleg predsedstva poljskega kluba udeležil tudi dr. Šusteršič, Udržal, Stapinski, vitez Czaykovski. Glabinski se je o konferenci izjavil, da je položaj ostal neizpremenjen. Kakor se vidi iz te konference, bode Slovanska enota tudi še v prihodnje z isto odločnostjo zastopala koristi slovanskih narodov in bila najodločnejši boj za njihove pravice. Pri jesenskem zasedanju državnega zbora bo torej isti položaj, kakor je bil takrat, ko je bil državni zbor zatvorjen, le da bo „Slovanska enota“ okrepljena in pomnožena prišla v zbornico.

Proces proti srbskim veleizdajalcem v Zagrebu, ki traja že toliko časa, se bliža svojem koncu. Sodi se, da bodo v kratkem začeli s sklepnimi govori, ki bodo bržkone trajali še 14 dni. — Bomo videli, do kakih rezultatov bodo prišli.

Srbsko ministrstvo je demisioniralo. Sedaj bo imela krona zopet težave s sestavo novega ministrstva.

Listi poročajo, da je v začetku tega meseca začela delovati drinska komisija, ki sestoji iz srbskih in avstrijskih članov in katere namen je rešiti preporne točke glede lastnine nekaterih otokov v Drini (mejni reki med Srbijo in Bosno).

Bosenski deželni zbor misli vlada otvoriti meseca februarja 1910. Skupni finančni minister Buričan, po katerega prizadevanju se je ustanovila bosenska agrarna banka, misli odstopiti pred otvoritvijo bosenskega zbora. Njegov naslednik bo mažar grof Zichy.

V Macedoniji in Albaniji zopet vre. Med vstaši in vojaštvom pride skoro vsak dan do krvavih spopadov. Turška vlada je pomnožila vojaštvo v Albaniji. Novejša poročila poročajo o nekaterih vseh turških čet zoper vstaše.

Poskusi vlade, doseči spravo med Čehi in Nemci, najbrž ne bodo imeli uspeha. Doletela jih bo ista usoda, kakor vse dosedanje vladine poizkuse za češko-nemško spravo. Čehi se nikakor ne morejo spustiti v pogajanje z Nemci, dokler ti ne odstopijo od svojih pretiranih zahtev. Dalje upliva na to pomirjevalno akcijo neugodno napeto razmerje med Nemci in Čehi, ki se je zadnji čas zelo poojstrilo. Na Dunaju in po drugih krajih je prišlo do izgrediv med Čehi in Nemci. Vsa češka javnost je proti miru z Nemci v sedanjih razmerah. Listi pozivajo vse češke poslance, naj se ne udeležijo mirovnega pogajanja.

Poročila iz bojišča v Maroki se glasijo za Spance ugodnejše. Zasedli so Zoco del Arta. Ako pridejo španske čete v Selua, potem je Gurugu-gorovje od treh strani od njih obkoljeno, in s tem dana možnost, da si osvojijo pozicije Maročanov.

Privatno se poroča iz Daljnega vzhoda, da se ondi zopet pripravljajo resne stvari. Kitajska je pomnožila svojo posadko v Mandžuriji, in tudi Japonska se pripravlja. Ruski listi živahno razpravljajo o tem ojačenju čet od strani Kitajske in Japonske in pozivljejo vlado, naj poskrbi, da jo bodoči dogodki na daljnem vzhodu ne najdejo zopet nepripravljeno.

Zabavi in pouku.

Le en vinar!

Resnična dogodba.

(Dalje.)

Bilo je tisti dan pred praznikom sv. Petra in Pavla, ko je pri naši fari „žegnanje“. Marko ni bil že par nedelj v gostilni, ker ni imel denarja. Na praznik sv. Petra in Pavla pa je hotel iti na vsak način, ker takrat je vse bolj živo in veselo, ko se praznuje praznik farnega varuha. Tuhtal je in tuhtal, kje bi dobil denar. Izposoditi si ga je bilo sram; prositi gospodarja ne bi hotel za nič na svetu. Kaj storiti torej? Marku ni prišlo nič pametnega na misel. V spanju se je nemirno premetaval, pri delu se je večkrat zamislil, kje naj dobi denar. Slednjič — bil je zadnji dan pred praznikom — mu pade v glavo: vzemi gospodarju. Eden njegovih vinskih bratcev mu je nekoč namignil: Če nimaš svojega, pa vzemi gospodarju, saj ima dosti, in ti tudi zaslužiš več, kot ti on plačuje.

Marku se je zdelo v začetku to nekaj groznega. Krasti, ne, krasti noče, tat noče biti! A čim bolj je premišljeval, tem manj grozno se mu je zdelo krasti. Hm, ali res ne zaslužim več, kot mi daje? Saj mu delam ko črna živina! Lahko bi mi podaril sam včasih kako kronico, a je preskop! No, bom si pa sam vzel! Ampak — krasti!? Ne, tat nočem biti! Pa vseeno, kje naj drugače vzamem?

V Marku je divjal hud boj, ali naj vzame ali ne. Mogoče bi še zmagala dobra vest, da ga ni pot na njegovo nesrečo pripeljala mimo gostilne. Kambič je lepo okrasil hišna vrata, na vrtu je naredil senčnico, da ne bo pivcem prevroče, pod je pa posebno lepo okrasil in ga pripravil za ples. Marka je kar streslo, ko je pomislil, kako lepo se bodo zabavali njegovi sovrstniki, on pa bo moral čepeti doma. Postal je malo, si vse ogledal, da je dobil več poguma, nato pa se obrnil in zamrmal: „Vzel bom, na vsak način bom vzel! Kdo bi zamudil tako priliko?“

Sedaj ni Marko več premišljeval, ali bi vzel ali ne, ampak kako bi vzel gospodarju denar, da ga ne bi ta zapazil. Cel popoldan je mislil samo o tem. Po večerji se je vlegel na klopico pred hišo, si dal roke pod glavo in se globoko zamislil. Skoraj cele dve uri je tako mislil in tuhtal, kako bi najlažje prišel do denarja. Slednjič je vstal in odšel na hlev spat.

„Torej jutri med rano mašo! Kje ima denar, vem; on bo šel k maši in bo najbrž pustil izbo nezaklenjeno!“ je mislil sam pri sebi Marko in se vlegel na dišeče seno. Spati pa ni mogel. In če je le malo zadremal, takoj je imel hude sanje; orožniki ga lovijo, ker je tat; zdaj ga peljejo uklenjenega; zdaj je v ječi; zdaj pred sodniki, vse zato, ker je kral, ker je tat.

Marko je zgodaj vstal, ni mogel spati. Hodil je okoli po dvorišču in postopal po vrtu. Težko, težko je čakal, da odide gospodar k maši. Počasi so tekle ure, da je nazadnje vendar prišel trenutek, ko je gospodar odšel v cerkev.

Po prstih se je splazil Marko v podstrešno sobico, kjer je spal gospodar in gospodinja. Vrata so bila le priprta. Tiho je smuknil v sobico, odprl omaro, katero je pustil gospodar odprto, saj se ni nadejal, da bo pod svojo streho imel tatu, in vzel denarnico. S tresočimi prsti je odprl Marko mošnjo in — o sreča za Marka — med bakrenim denarjem se mu zasveti, zlat, nov cekin. Tega gotovo ne bo pogrešal, ker se mu je pomešal med bakren denar, si je mislil Marko, vzel cekin in ga spravil v žep, denarnico pa položil na svoje mesto. Tiho se je zopet izmuzal iz sobe in odšel po svojem opravilu. Zdaj pa zdaj je segel v žep, potipal, če ga še ima, nato pa zopet opravljal svoje delo naprej. Pogledal ni, če je cekin deset — ali dvajsetkronski, drugače bi spoznal, da nima ne desetkronskega, ne dvajsetkronskega cekina, ampak navaden, svetel, nov — vinar. V svoji razburjenosti Marko ni dosti pogledal, ampak si je mislil: Sveti se kot cekin, torej je cekin! Tudi mu ni niti na misel prišlo, da bi se motil. Samozavestno je hodil cel dan okoli in še bolj samozavestno je stopil po litanijah popoldne v gostilno. Njegovi prejšnji prijatelji se niso dosti zmenili zanj, ker so mislili, da nima Marko nič denarja. Ko so pa videli, kako samozavestno je pozval vina, kako možko je zapovedal godcu naj zaigra, so spoznali, da je Marko zopet pri denarju. Pomignili so eden drugemu in sedli k Marku. V začetku se ta sicer ni dosti zmenil zanje, ko pa so se mu začeli prilizovati in laskati, je postal z njimi zopet prijazen in pili so na njegov račun; plesali so in pili in peli pozno v noč.

„Krčmar, račun!“

Oblastno in ponosno je položil pijani Marko pred Kambiča svoj „cekin“. Kambič ga je vzel, a takoj vrnil.

„Marko, ako se misliš iz mene norčevati, ne bo ti dobrega!“

„Da bi vas vrag, kdo se misli iz vas norčevati? Tu imate cekin, dajte mi ven, kolikor mi gre, drugo imejte pa vi!“ je odgovoril Marko.

„Kaj si ob pamet, ali kaj ti je? To vendar ni cekin, to je navaden vinar!“

„Ka-a-a-a-aj?“ je zazijal Marko in topo pogledal krčmarja. Njegovi „prijatelji“, ki so pili na njegove stroške so se hitro izgubili od mize, pač pa so prihrumeli od drugih miz pivci gledat Markov „cekin“. Norčevali so se iz ubozega Marka in zbijali iz njega vsakovrstne šale. Njemu pa je med tem izhlapelo iz glave vse vino, vsa pijanost ga je naenkrat minila. Bled kot zid, pa zopet rdeč kot rak je stal pred svojimi zasmehovalci; najraje bi se bil v zemljo vdrl, tako ga je bilo sram.

„Pa kje si vendar dobil „cekin“?“ ga je vprašal Kambič. „Našel sem ga!“

„Ni res! Da si ga našel, bi ga natančneje pogledal in spoznal, da je vinar in ne cekin!“

„Ne, ne, nisem ga našel, gospodar mi ga je dal!“ je lagal Marko.

„Ne laži, tvoj gospodar ni tak bebec kot si ti! Če bi ti dal on, bi ti dal resničen cekin, ne pa vinar! Povej po pravici, kje si ga dobil?“

„I, i, i, no, no, se reče, hm, ne vem!“ je jecjal Marko.

„Vkradel ga je!“ se oglasi eden pivcev.

Marko je prebledel in omahnil na stol.

„Je že res, je že res, vkradel ga je!“ so zahrumeli pivci.

„Pa komu?“

„I, komu drugemu, če ne gospodarju?“

„Da, da, gospodarju je kradel! Jaz sem se čudil, kje jemlje zadnje čase toliko denarja! No, zdaj mi je jasno! Kradel je pri gospodarju! No, Marko, lepe stvari se čujejo od tebe! Da te ni sram! Tak mlad fant, pa že kradel! Daleč boš še prišel! Plačaj, kar si zapil!“ je govoril krčmar Kambič in stresel Marka za ramo.

„Ni-i-imam!“ je zajecjal Marko ves zelen od sramote.

„Pa pojdi zopet krast!“ se je oglašil eden pivcev.

„Ne, ukradenega denarja ne maram! Toliko bo že prislušil še pri Škofu, da bo plačal! Odslej pa, Marko, zapomni si, odslej so ti zaprta vrata moje hiše! Ha, ta bi bila lepa, da bi še tatovi hodili k meni! Saj bi na vse zadnje še mene samega okral! Pojdi!“

Kambič je prijel Marka in ga ne s posebno ljubeznivostjo postavil pred vrata.

Bled od sramote jo je Marko hitro odkuril domov, se zaril v seno in skušal zaspati. A ni mogel. Tat, tat, tat, mu je odmevalo po ušesih. Saj sem samo en vinar vzel, mislil je Marko. Da, samo en vinar, in še tega na skrivnem, kaj-ne Marko, a zdaj si vsega kriv, obdolžen si, da si tat, da si bogve kako velike vsote že vkradel! Samo en vinar na skrivnem, in že ve cela vas, da si tat! Da, Marko, nič ni tako skritega, da ne bi bilo očito!

Do ranega jutra je mučila Marka grenka zavest, da je tat.

(Konec pride.)

Dopisi.

Iz Novega mesta. Grozodejstva ob času revolucije v Barceloni na Španskem. Preč. o. general Kasijan Gasser se je mudil, ko je na Španskem izbruhnila revolucija, na vizitaciji v Kandiji pri Novem mestu. Ko je slišal o grozodejstvih v mestu Barceloni, ga je silno skrbelo, kaj je z njegovimi soprobrati. Zavod usmiljenih bratov leži namreč le 5 minut hoda zunaj Barcelone. Dan na dan je blagi gospod poln skrbi pričakoval poročila in njegove zadnje besede pri odhodu iz Novega mesta so izražale skrb za svoje sobrate. V Gradcu je dobil vendar le dolgo zaželjeno poročilo, katero nam je na razpolago. Glasi se v prestavi dobesedno:

Upitje po krvi, imetju in premoženju je napolnjevalo ulice Barcelone. Propale ženske, razdivjani možje, nedorasla mladina pomešana med seboj. Samo en klic je družil nešteto množico: „A San Juan de Dios!“ (K Janezu od Boga, k usmiljenim bratom.) Množica je začela rušiti vrtni zid pri samostanu, v katerem prebiva 200 zapuščenih, slepih, hromih in neozdravljivih otrok. Dvanajst bratov, šest zdravnikov in ravnatelj roko-delcev in izkušeni učitelji se žrtvujejo težavni nalogi.

„A San Juan de Dios!“ se je slišalo po ulicah. Šlo se je za to, da se uniči katoliško zavetišče. Bratje so se hitro poslovlili in se razdelili po hiši. Nekaj jih je teklo k oknom, da vidijo, kako velika je nevarnost. Na ulici pa je kričala in žvižgala množica, kakor bi se šlo za napad na kako barikado. „A San Juan de Dios!“ Prijor brat Lorenz Gonzales, mož srednjih let, je objel brate in rekel, da se zgodi vedno volja božja. Potem je skušal braniti otroke, med tem so se pa bratje preoblekli. Bil pa je tudi skrajni čas, kajti množica je že udrla na vrt. V istem trenutku se je prerilo naprej mnogo žen, ki so se postavile pred vhodom. „Kaj hočete!“ so upile, mahale z robcami in dvigale roke. Množica je obstala. Te ženske so vendar ženske izmed ljudstva. „Kaj nas ovirate pri našem namenu? Ve se morate vendar z nami združiti — pojdite iz pota!“ Žene so kričale: „Tukaj notri so naši otroci, ki jih ne moremo oskrbovati in bratje jih oskrbujejo in varujejo. Pojdite nazaj!“ Bilo je zastoj. Množica je šla naprej in odrinila ženske, ki so se postavile ob vhod.

Množica je drvila naprej k vratom, katere je prijor med tem odprl in govoril: „Vstopite moji sinovi v hišo siromakov, kajti vaša hiša je!“ Te svečano-resne besede in ta vdanost je vzela množici pogum — toda le za trenutek; nek mladeniški glas se je zaslislal na hodniku: „Naprej!“ In množica je vdrla na vrt, se razkropila po parku, napadla gospodarska poslopja in kot obsejena kričala: „Dajte nam pijače!“ V hiši so vse preiskali. V spalnicah so bili zbrani otroci: hromi, slepi, slaboumni, od 6. do 16. leta, ki poleg telesne oskrbe dobivajo tudi dušno vzgojo in izobrazbo, da si bodo mogli v poznejših letih zaslužiti svoj kruh. Vsi prestrašeni so gledali otroci množico, in zopet je bil prijor pri svojih varovancih: „Kakor vidite, so samo bolni zapuščeni otroci tukaj, ki jih mi sprejemamo, hranimo, zdravimo in vzgajamo.“ Te njegove besede so nekoliko pomirile razdivjano množico. „Če je le res?“ je zaklical eden. „Ne, ne, tudi druge stvari so tukaj! Naprej! Vzemimo otroke seboj. Hišo moramo razrušiti!“

Nekaj minut je trajala neodločnost, živahni razgovori in ugovori. Majhen deček brez nog, ki se more premikati le po bergljah, se približa nepričakovano voditeljem množice in reče ves prestrašen: „Pojdite od tod!“ Te besede so prinesle rešitev. Sirovost je bila premagana po usmiljenju. Tiste roke, ki so oropale in požgale cerkve, samostane in zavode, so bile brez moči nasproti bolnim slabotnim otrokom. Zavetišče, ki obstoji že 30 let, je bilo rešeno.

V posameznih oddelkih se je odstranila množica. Nekaj se jih je vrnilo — kaj hočejo? Prinesli so kokoši, ki so jih ukrali v nekem samostanu. „Vzemite jih,“ so rekli prijorju, „in pripravite jih otrokom za opoldne in za večerjo... Za otroke — dobro razumite.“ In kakor da ne bi zaupali, da jih bodo dobili otroci, so jih poklali sami in dali otrokom. Še druga skupina se je vrnila in prignala osla: „V sosednem samostanu smo ga vzeli, vzemite ga in dajte ga otrokom, da se bodo z njim zabavali.“ Še nekaj jih je prišlo in prinesli so majhen zvon, katerega so vzeli pri neki kapeli. „To je za otroke, na vrtu naj se z njim igrajo.“ Tako se je spremenila razdivjanost množice v pravo hrepenenje delati dobro.

Zvečer je bilo, ko sem govoril s prijorjem bratom Lorencom Gonzales. Popolnoma tako je! Nisem se bal za svoje življenje ali za življenje mojih sobratov, ampak za uboge otroke, za zavod, kateri je bil postavljen s tolikim trudom in s tolikimi žrtvami. Res, pravi čudež je bil, da je iz slabega nastalo dobro.

Nova doba je nastopila za hišo, katero so hoteli takrat uničiti. Iz one množice se je osnovalo društvo, ki je zagotovilo zavodu mesečno 5 do 6000 pesetov (1 peseta = 80 h) podpore, da bo moglo biti vsprejetih še več revnih otrok.

Prečna. Zgradba nove župne cerkve. Zgradba je napredovala ob vedno lepem vremenu jako hitro. V par tednih smo dospeli z njo pod okna do manjšega (betonskega) venca, ki je običajen sploh pri gotških stavbah. V umetniškem oziru mu je namen, da jednostavne stene, vnanje vseh fačad, primerno razdeljuje, jih zmanjšuje v lepa mnogovrstna polja, pa tudi kaj okusno okraša. Narejen je pri naši cerkvi z betonskega kamna. — Praktičen namen pa ima, da odvaja deževnico in snežnico od cerkvenega zidovja zunaj in znotraj stavbe, je namreč tudi v cerkvi v isti višini pod okni speljan. — Služi tudi dobro kakor kamenita vez okrog in okrog stavbe, je sicer narejen iz posameznih komadov, dolgih 1.70 m, ki so pa med seboj z železjem zvezani. Sicer smo pa zvezali cerkvene zidove pod in nad okni z železnimi vezmi po vseh stenah po dolgem in vprek, da tako kolikor mogoče zagotovimo trdnost stavbe. Isto tako smo strnili glavni zvonik večkrat. Od tega venca višje smo zidali s samo opeko, zato se je stavba še hitreje dvigala, posebno ker smo imeli še vedno krasne solčne dneve, pa mnogo spretnih zidarjev, zidarskega materijala pa na prebitok. Zadnje dneve meseca avgusta smo dovršili zid cerkven že do glavnega venca. Tudi ta je betonski, pa bogateji, zato tudi sestavljen iz večjih težjih kosov. Betonisti so jih vlili na tleh, a zidarji in dolavci so jih zvezali z granitkom kviško na dodelan zid in jih okoli in okoli po njem postavili. To delo se nam je zdelo precej nevarno, ker so posamezni kosi bili zelo težki, do 400 kg, in ker jih je bilo veliko. Pa pod spretnim vodstvom podjetnikovim so jih delavci srečno spravili vrh zidu in jih po njem zvrstili. Dva zidarja izkušena sta jih vkladala in zvezala v prelep venec, ki je res krona vsega zidu. — Pri tem delu, ki v resnici ni bilo nevarno, kajti zidarja sta samo nastavljene kose vravnala in vzdavala, se je ponesrečil en zidar pa tudi jedna delavka, nekaj vsled lastne lahkomišljenosti in mladeniške nespameti. Tako je pričal njegov

tovariš zidar, ki je z njim venec vkladal. Njegovo lastno krivdo je konstatirala tudi uradna komisija. Ta venec je res lepo umetniško sestavljen, daje nekak sijaj celej stavbi, pa tudi posameznim delom, zato se mora na stavbi vedno prosto videti, ne sme ga zakrivati streha ali njen žleb, ki od nje visi. — Pri naši cerkvi leži žleb na vencu, je narejen iz trpežnega lesa, pa ves okovan znotraj in zunaj s cinkasto ploskovino, ima podobo dolgega čveterokotnika. Prednost pred neokretnim visečim žlebom ima, da ne kvari umetniške lepote venca, fačad in cele zgradbe, marveč jo še povzdigne — pa tudi praktičen je, ker je precej širok pa zelo močan, saj leži na zidu, krovce lahko hodi po njem okoli strehe, vanj postavi lestvo ter jo položi na streho in poljubno vse po krovu pregleda in poškodbe popravi. Seveda dražje je tudi memo visečega, pa popravila na njem so tudi težavnejša.

Proti sredi meseca septembra so na stavbi pričeli tesarji svoje delo potem pa krovci. —

Iz Šent Jerneja. Dne 17. avgusta je našo župnijo zapustil orglavec g. Leopold Zupin in šel v novo službo v Zagorje ob Savi. Bil je tukaj nekaj čez šest let; najprej je opravljal službo občinskega tajnika. Pozneje je postal organist. Ob prehodni dobi so ljudje, ki še ne umevajo cecilijanskega petja in orgljanja nekoliko godrnjali. Neki že umrli grajščak je rekel nekdanjemu orglavcu-nadučitelju: Ljudje pravijo, če boste take bilje ob nedeljah orglali in prepevali, bodo iz cerkve izostajali. Tudi temu gospodu orglavcu se je večkrat predbacivalo, da preveč strogo cecilijansko igra. A premagal je tudi te težave, ker je zares znal izborno in imenitno igrati. Peli so včasih zelo težke skladbe, ki jih niso znali vsi ceniti, pri katerih se je moral zelo truditi, da je pevce za to izvežbal.

Ker so orglje zelo slabe, in lesene piščali vse piškave, je prav težko kaj iz njih spraviti, pa on jih je znal oživiti, da so še precej dobro žvižgale.

Bil je pozneje tudi hranilnični tajnik, da se mu je gmotno zboljšalo. Deloval je pridno, in se tudi kmalo privadil, da je vse račune sam izvršil.

Naj mu bo za ves trud tu zabeležena hvala, in na novi službi se naj čuti zadovoljnega!

Radovedni smo bili, kako bo ob „žegnanju“ farnega patrona sv. Jerneja. A naš veleč. g. župnik Anton Lesjak, sam izvežban glasbenik je oskrbel izborno petje, ki bi čast delalo vsaki stolnici (katedrali). Le orglje so slabe, pa se bo tudi temu opomoglo, kajti darovanje je bilo tisti dan za ta namen, da se bodo nove orglje omislile. Naši vrli farani naj v obilni meri k temu pripomorejo, vsaj jih je veliko, in veselilo jih bo, ko bodo slišali lepo vbrane glasove vsako nedeljo. — Za službo organista se jih je baje 15 zglasilo.

Litija. Odkar imamo v našem trgu izobraževalno društvo, se tudi naši društveniki bolj zanimajo za javne prireditve. Z bratskim društvom v Šmartnem smo se vdeleževali raznih shodov, osobito še naše mladinske organizacije. Videč lepe uspehe po drugih krajih gojili smo srčno željo, da bi se i v našem kraju kedaj priredil večji sestanek slovenskih mladeničev. In ta želja se nam je zdaj spočila. Obe društvi sklicujeta shod na nedeljo dne 12. septembra v prijazno Šmartno. Razna na Krki še ni bilo na Dolenjskem tacega shoda. Uprav v Šmartnem pa je kaj srečno izbran. Železnične zveze so jako ugodne. Šmartno leži v prijetni dolini, obdano krog in krog z mnogimi župnijami, od koder vodijo pota in ceste v to naravno središče. Dekanijska cerkev je velekrasna in obširna, da lahko sprejme na tisoče obiskovalcev. Že cerkev sama je vredna, da si jo ptujec ogleda.

Iz temeniške doline pa pelje tudi izvrstno preložena cesta čez Bogenšperk, tako da se od Zatične, Šent Vida, Št. Lovrenca, Čateža, itd. brez posebnega napora v par urah dospo na našo stran. Zato vljudno vabimo, da se osobito vrli mladeniči od blizo in daleč vdeležé naše prireditve dne 12. septembra. Poučno bo za vse mladeniško zborovanje. Javna telovadba „Orla“ bo pokazala ne samo njegov splošen, ampak tudi naš napredek. Splošna veselica bo pa nudila vsem obiskovalcem raznih zanimivosti. Tudi za slučaj slaberega vremena je prostor tako ugodno izbran, da se večina prireditve lahko izvrši pod streho. Torej na plan, — dolenska stran!

(Dostavek uredn.: Iz Novega mesta bi bil primeren izlet z vlakom zjutraj ob 5 uri 45 minut do Radohove vasi — od tam z vozom — nazaj zvečer ob 9 uri 32 minut z vlakom.

Krško. Nedavno so poročale „Dol. Novice“, da so bili v Novem mestu odlikovani člani ondotne meščanske garde za 40 ozir. 25 letno zvesto službovanje, in da se je za izročitev častnih kolajn vršila slavnost ob navzočnosti raznih zastopnikov. — Tudi

naše mesto je imelo podobno slavnost v nedeljo dne 22. avgusta. Odlikovanih je pri uniform. meščanski gardi 6 članov za 40 letno, 8 pa za 25 letno zvesto službovanje. Najprej se je garda udeležila službe Božje, potem pa se je vstopila pred cerkvijo ob šotoru, postavljenem v ta namen in s cesarjevim kipom ozaljšanim. G. stotnik Karol Schenner je pripel odlikovancem častna znamenja na zvesta prsa ter ta čin pojasnil s primernim nagovorom. Splošno se je opazalo, da pri taki svečani priložnosti županstvo ni prišlo pozdravit svojih someščanov! Ali so morda novodobnikom tudi meščanske garde — edine uprav v naših dolenskih mesticah — odveč? Resnica je, da so te narodne straže častiljiva dedščina onih pradedov, ki so hrabro branili svojo domovino proti sovražnikom krščanske vere in cesarske rodovine. In ta duh prešinja še zdaj jedro našega meščanstva, le žal, da se včasih bolj prekanjenim novostrujarjem vsede na limanice — a ne v svojo korist.

Belokranjski glasnik.

Belokranjske težnje. Med najbolj zanemarjene pokrajine na Slovenskem se mora uvrstiti Belokrajina. Leta in leta se zanjo ni storilo ničesar. Kaj pa da je oddaljena od središča in merodajne osebe so se rajši vozile po železnici, nego, da bi si rebra rahljala po vratolomnih klancih, ki so vodili in deloma še vodijo v Belokrajino. Vsled posredovanja poslanca in sedanjega deželnega glavarja pl. Šukljeta so se pred leti preložili vsaj nevarniši klanci čez Gorjance. Prišlo je tudi na vrsto železnično vprašanje že pred 40 leti, a zopet zaspalo v veliko škodo Belokrajine in hrvatskih sosedov. A zdaj je to vprašanje zopet na dnevnem redu. Koncem avgusta je „Slovenec“ objavil zelo zanimiv članek o belokranjskih potrebah. Glavne stvari naj objavijo tudi „Dol. Novice“, da tudi priprosti rojaki izvedo, kaj je Belokrajini potreba in kako naj se skuša čim prej doseči.

Vsi so zdaj v tem edini, da je treba od pomoči pomanjkanju vode. Že pred 30 leti se je o tem govorilo v deželnem zboru, a potem so načrti obtičali v pisarniških shrambah. Upamo, da sedanji deželni odbor tega ne odloži. Tedaj le kmalo skličite deželni zbor, da se sklenejo potrebni zakoni.

Druga velika gospodarska hiba Belokrajine je nje popolna odtrganost od sveta vsled pomanjkanja vsakoršnih prometnih sredstev; tu ni železnice, niti ni pravih cest. Dovažanje in izvažanje blaga je zvezano s tolikimi težkočami, da vsak promet počiva, da ni nikakega obrtništva, da ljudstvo niti tistih malih pridelkov, ki jih ima (vino) in svoje itak maloštevilne živine prodati ne more. Kaj čuda, da je ob takih razmerah ostali slovenski svet prehitel Belokrajino v vsakem oziru, da je Belokranjec postal apatičen, da je izgubil vero v svojo zemljo ter jo jel trumoma zapuščati in se seliti v tujino. No, hvala Bogu, tudi tu se obča temeljit preobrat z novo belokranjsko železnico, za katero si je stekla S. L. S. odličnih zaslug. Več o tej železnici spregovorimo nižje doli.

Zadružništvo, ki se je v novodobnem gospodarstvu izkazalo kot najvažnejši faktor, kot rešitelj kmeta iz krempļev oderuhov in izsesevalcev, in ki je preobrazilo tudi naše slovenske gospodarske razmere in jih bo še bolj, — se v Belokrajini vsled opisane splošne gospodarske mizerije še ni moglo razviti; toda tudi tu pride skoro od pomoč po novoustanovljeni deželni vinarski drugi, ki ustanovi v večih krajih produkcijske vinarske zadruge.

Dne 15. julija letos se je vršil v Gradacu narodno-gospodarski sestanek, ki ga je sklical g. vodja c. kr. okrajnega glavarstva v Črnomlju. Na sestanek so bili vabljeni vsi stanovi in je došlo nad sto udeležencev, med njimi pet duhovnikov. Sestanku je predsedoval g. prošt Dovygan iz Metlike, ki je v svojem pozdravnem govoru povdarjal važnost sestanka in omenjal, da je bil pred 42 leti v Gradacu sličen železniški sestanek za takrat projektirano belokranjsko železnico. Toda namesto pričakovanih zastopnikov Ogrske je prišla brzojavka, da Ogrska železnice gradila ne bo. Želi, sedanjemu projektu železnice več sreče.

Prične se razprava o „Splošnem“ in se stavijo predlogi za: 1. krčenje stelnikov (= pašnikov), ki so poguba za belokranjsko gospodarstvo, s pogozdovanjem in oranjem; 2. pospeševanje vinoreje s kletarskimi tečaji; 3. povzdigo prašičoreje, ki je za Belokrajino nujno potrebna; 4. perutninarstvo, ki bi lahko nosilo lepe dobičke; 5. čebelarstvo in 6. domačo obrt.

Navzoči referent dež. odbora za dež. kulturo, grof Barbo, povdarja skrb dež. odbora za Belokrajino; v bližnji bodočnosti se sklene deželni zakon za pogozdovanje belokranjskega Krasa. Od

30.000 K, ki so za letošnje leto dovoljene za izboljšanje travnikov in od nastave dveh strokovnjakov za pregled potrebnih melioracij, bo imela korist tudi Belokrajina. Dež. odbor misli pa tudi na povzdigo prašičereje v Belokrajini, ki je tu zlasti velikega pomena, in bo ustanovil postaje za mrjasce in delil podpore za nakup dobrih svinj.

V teku razprave se predlaga, naj se vso Belokrajino razdeli v tri glavne gospodarske panoge: podoljsko metliško stran za vinarstvo, poljsko Belokrajino za poljedelstvo in živinorejo, in pogorje za gozdarstvo. Sklene se, da naj županstva izvolijo odbor, ki bo sklical v to svrhu posebno anketo.

Gospod vodja črnomaljskega okrajnega glavarstva opozarja na veliko kalamiteto Belokrajine: na izseljevanje. Pri letošnjem naboru je manjkalo 76 odstotkov naborno obveznih mladeničev iz Belokrajine, t. j. več kot tri četrtine najboljših delavskih moči in gospodarjev je v Ameriki! Leto za letom se izda za Belokrajino do 500 potnih listov, tako, da je ta nesrečna pokrajina tekom zadnjih 10 let prišla ob 3000 gospodarjev! Tako ne sme več dalje iti; sicer ne bo več komu pomagati. Zato se bo sestavil kataster vseh belokranjskih „Amerikancev“. Predlaga, naj županstva volijo poseben odbor, ki bo stopil v zvezo z „Amerikanci“ ter jih o pravem trenutku pridobil nazaj domači zemlji.

K točki: kmetijstvo in poljedelstvo, se oglasi več govornikov, ki opozarjajo na različne hibe in nedostatke. Vino, ki je dosedaj glavni pridelek Belokrajine, se mora popiti doma, ker ni prometnih sredstev, ki bi dovedla kupcev. Ako kmet proda vino v svoji kleti po 20 vin. liter, predno pride do prve železniške postaje, je že tako drago, da ga noče kupiti. Sprejme se predlog, da se za Belokrajino ustanovi ena splošna in krajne vinarske zadruga v Semiču, Metliki, Črnomlju in Novem mestu.

Grof Barbo opozarja, da je za sedaj že zagotovljena zadruga za Semič.

V nadaljni razpravi pride zopet na vrsto izseljevanje. Treba je misliti na to, da Amerikanec, ki je odšel v Ameriko še kot nedorasel deček, ne bo ostal doma, tudi če se vrne. Saj ni vajen kmečkemu delu, ne razume kmečkega gospodarstva in si torej doma ne zna pomagati — pa hajd, nazaj v Ameriko. Zato naj bi se otrokom in mladeničem ne dovolilo izselitve, pač pa se storilo vse, da se mladini vcepi veselje do kmetijstva. Deželni odbor naj bi za Belokrajino ustanovil posebno kmetijsko šolo, a v tečajih, da se mladenič ne odteguje predolgo delu na domačem posestvu. Nujno potrebna bi bila tudi gospodinjstva šola za ženstvo. Pozdravlja se misel na ustanovitev domače prašičereje, da se tako, končno ustavi zanašanje kuge iz Hrvaške.

Nadaljni govornik opozarja na veliko škodo, ki jo povzročajo med ljudstvom preobilni vinotoči in pa pivo. Belokranjec sam sebi izpodjeda tla z uživanjem piva. Dolenjska železnica je pač pospešila dovažanje piva in tujih vin, a domače vino ima do železnice tako dolgo pot, da mu cena do tje silno poskoči. Ob dosedanjih razmerah so se zadolžila vsa posestva in je malo kmetov, ki imajo neobremenjeno kmetijo. Belokranjska železnica nam bo z ozirom na vino prinesla velik dobiček, če bomo pametno ravnali, a glavni pogoj našemu vinstvu je davek na pivo.

(Konec pri le.)

Domače novice.

Imenovanje. Kanonikom novomeškega kapiteljna je imenovan preč. g. Franc Spendal, župnik in kn. šk. duhovni svetnik v Trziču. — Za novomeško gimnazijo so imenovani pravim gimzijskem učiteljem: Č. g. dr. Ažman namesto preč. g. prof. dr. Marinkota za verouk; dalje gg. dr. J. Lokar in dr. V. Sarabon. — Ljudska šola: G. K. Perko je prestavljen iz Stopič v Šmihel pri Novem mestu.

Odlikovanje. Prebl. g. Nikolaj vitez Gutmansthal v Račeh pri Zidanem mostu je od sv. Očeta odlikovan s komturnim križem sv. Gregorja. Prevz. g. knezoškof je visoki red odlikovancu sam izročil. — Prebl. g. deželni šolski nadzornik Franc Levce je odlikovan z redom železne krone III. vrste.

Osebna vest. Preč. o. provincial Emanuel Leitner iz Gradca je došel v konvent č. c. usmiljenih bratov v Kandijo.

Zaobljubljena procesija iz Novega mesta pojde na Trško goro ob ugodnem vremenu v soboto po Malem Šmarnu (11. sept.) ob 5. zjutraj. Za odhod se bo dalo znamenje z velikim zvonom.

Na Trški gori bode na Mali Šmaren prva sv. maša s pridigo ob 6., druga ob 9., tretja s pridigo v cerkvi in zunaj ob polu 11. Popoldne bodo pete litanije ob 3. Spovedovali bodo v torek popoldne štirje, na praznik pa trije spovedniki. Sprejem romarjev bo v torek ob 5. Župni urad v Šempetru.

Katoliške dijake, zbrane v Ljubljani je pozdravil tudi mil. g. proš v naslednjem telegramu: „Prisrčno Vas pozdravljam v imenu kapiteljna in dekanata. Geslo svetega Pacijana: Christianus mihi nomen est catholicus vers cognomen, naj bo tudi vedno Vaše geslo. Prošt doktor Elbert.

Preselil se bode dne 15. sept. tukajšni zdravnik g. dr. Josip Strašek v nekdanjo Guštinovo hišo na Glavnem trgu. Gospod zdravnik, kateri si je v kratkem času pridobil simpatije ne le meščanstva ampak tudi priprostega ljudstva od blizu in daleč, ima tudi izbornu urejen zobotehnični atelje, o katerem se sliši sploh laskave pohvale. (Ordinacijske ure zadaj v naznanilu.)

Izlet na Gorjance. V nedeljo, 5. septembra se vrši izlet na Gorjance. V slučaju, da bi deževalo, izlet izostane. Sv. maša bo ob 10. uri z govorom. Daroval bo pater Pavel. Po maši razgovor. Da se vrh hriba preživimo, je skrbjeno. Dolenjska moška katoliška mladina naj prihiti vsa gori k sv. Miklavžu na Gorjance. Poglejmo enkrat po Dolenjski z vrha svojih Gorjanc.

Surovosti. Znano popivanje pri sv. Roku pri Šmihelu je letos hvala Bogu precej ponehalo. Vzel je namreč g. Schneider ves ondotni svet v zakup in tako vse druge iztočce preprečil. Kar so pa letos na surovosti razni novomeški olikanci zamudili pri sv. Roku, so hoteli dopolniti zvečer v Šmihelu. Proti devetimi uri zvečer se pridrvi večja skupina (več gospodov, nekaj tudi dam) pred samostan šolskih sester v Šmihelu. Tu se ustavijo. S svojimi kričečimi, nekdanj pač izsolanimi glasovi napravijo krockarsko podoknico častitim sestram s pesmami, ki so morale častite sestre zelo užaliti. Naj pomislijo ti gospodje, koliko da so že prejeli dobrega od častitih sester, ko so jim podučevale njihove hčerke. Mnogi iz te družbe jih bodete kmalu zopet poslali v šolo; ali bi ne bilo modro, če bi takim častite sestre ob začetku leta pokazale vrata? Ko se je pomikala skupina ob zvokih pobalinskega vriskanja proti mestu, je prišlo iz ust nekega gospoda te družbe celo norčevalna beseda na sv. Roka — v splošno zabavo drugim! Že so bili udarjeni novomeški prebivalci s kugo, še pride lahko kazen. Imena nekaterih bi lahko navedli; za enkrat prizanesemo. Če se ponovi kaj sličnega, prinesemo tudi imena nedeljskih ponočnjakov in ponočnjakinj.

V cesarice Elizabete bolnico v Novem mestu je bilo meseca avgusta vzprejetih 70 bolnic. Od prejšnjega meseca jih je ostalo 56 v oskrbi; Skupaj torej 126. Od teh jih je zapustilo zavod: 41 ozdravljenih, 14 zboljšanih, 5 neozdravljenih, 3 umrle. Skupaj 63; ostalo jih je za mesec september 63 v oskrbi. Oskrbovalnih dnij se je nabralo v tem mesecu 1951, povprečno torej 15.48 dneva na eno bolnico. — Za zavod so darovali: preč. g. Fr. Kraž, župnik v Dobričah 1 zaboj sadja; preč. gosp. Anton Šmidovnik, župnik v Prečini večjo množino krompirja; mil. gosp. proš dr. Elbert več vrst sočivja in krompirja; g. Janko Karlovšek, posestnik v Šmarjeti, 1 zaboj sadja. Zavodu naklonjeni ljudje prinašajo jajca, čebulo, sadje itd. v manjših množinah. Vsem dobrotnikom prisrčna zahvala s prošnjo, da tudi v bodoče ohranijo zavodu naklonjenost.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu avgustu 1909 je 207 strank vložilo 84.905 K 10 h, 245 strank vzdignilo 65.495 K 35 h, torej več vložilo 19.409 K 75 h. 7 strankam se je izplačalo hipoteknih posojil 23.300 K. 352 menic se je eskomptovalo za 106.158 K. Stanje vlog 3.527.622 K 97 h. Denarni promet 402.163 K 17 h. Vseh strank bilo je 1145.

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico (reg. zadruga z neomejeno zavezo) imela je meseca avgusta 1909 prometa K 176.145.41. Vložilo je 180 strank K 62.012.84, dvignilo 187 strank K 28.611.01. Posojil je bilo danih 53 strankam K 25.352.—, a vrnilo je 112 strank K 17.959.04. Zadrugnikov je bilo koncem meseca 2065.

Porotne obravnave so se pri tukajšnjem okrožnem sodišču pričele 1. septembra, trajajo 3 dni, obravnavajo se samo uboji. Obširneje poročilo prihodnjič.

Jernejevski semenj v torek je bil zelo dobro obiskan. Prašiči dragi, goveje živine čez 1200 glav. Kupčija srednja.

Splošni avstrijski katoliški shod, ki bi se imel vršiti na Dunaju, je odpovedan.

Bratje Premru, ki so v Trstu zaprti, so zelo na sumu, da so umorili znane tržaške kočijaže. Sodnija ima baje dokaj obtežilnega gradiva.

Naša „Družinska Pratika“ s podobo sv. Družine na naslovni strani je ravnokar izšla za leto 1910 in se že dobiva skoro po vseh trgovinah v mestih in na deželi. Ker pa se semtrtje še dobe trgovci, ki mesto „Družinske Pratique“ vsiljujejo kupovalcem razne druge pratike, ki niti z daleka ne dosežajo naše pratike, opozarjamo naše bravce, da povsodi odločno zavrnejo vsako drugo pratiko in zahtevajo le našo s podobo sv. Družine. Ravnajmo se tudi v tem oziru strogo po geslu „Svoji k svojim!“ Kdor si letos omisli našo „Družinsko Pratico“, mu ne bo žal za borih 24 vin. Somišljeniki, širite jo povsod!

Gospodarske drobtine.

— **Shod vinogradnikov v Bučki in na Raki.** V nedeljo 5. septembra t. l. se vršita dva shoda vinogradnikov in sicer zjutraj ob 7. v Bučki in popoldne ob 3. na Raki. Na obeh shodih bo govoril vodja Rohrman o pomenu in uredbi vinskih zadrug. Vabimo gospodarje, da se udeležijo polnoštevilitno tega ponka.

— **Sprejem učencev v kmetijsko šolo na Grmu.** Novo šolsko leto se prične na Grmu z mescem novembrom. Kdor želi dati svojega sina v kmetijsko šolo, mora prositi za sprejem do 15. t. m. Za oddati je na šoli 5 izpraznjenih deželnih ustanov, do katerih imajo pravico sinovi kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov. Več o sprejemu je zadaj v „Razpisu“.

— **Dvoletna vojaška služba za učence kmetijskih šol.** Učenci, ki končajo kmetijsko šolo in dokažejo po zadovoljivi vojaški službi v prvih dveh letih, da so potrebni za gospodarstvo doma in da bodo kmetovali ali na svojem ali pa na domu starišev, se lahko po drugem vojaškem letu oproste nadaljne službe v tretjem letu.

— **Vinskim kupcem!** Po Dolenjskem se dobi še dosti vina in po nizki ceni. Zato vabimo gostilničarje in druge kupce, da se obračajo na Dolenjsko in da se tukaj preskrbe s potrebno pijačo. Dolenjsko vino ima velike prednosti pred težjimi istrijskimi in drugimi vini in je danes tako po ceni, da tekmuje tudi v ceni z drugovrstnimi vini.

— **Domači gostilničarji naj točijo domače vino.** To mora prodreti po celi Dolenjski. Katero vino pa je bolj zdravo in bolj slastno kakor pristna dolenjska kapljica. V mnogih slučajih bi lahko tudi gostje (vinopivci) vplivali na krčmarja in gostilničarje, da bi točili domači pridelek. Trebalo bi le nekoliko več zavednosti tudi od strani uživajočega občinstva in kmalo bi po dolenjskih gostilnah zavladovalo dolenjsko vino, ki se s svojo prijetnostjo lahko meri z vsakim drugim vinom.

— **Letošnja trgategv bo letos bolj kasna,** ker je grozdje precej zaostalo v svojem razvoju. Grozdje letos v obče slabše in neenakomerno zori. Sedaj nagaja vrh tega hladno deževno vreme, ki močno ovira zorenje grozdja. Letos bo treba zelo paziti, da ne bomo prezgodaj trgali. Raje bolj pozno! Grozdje naj dozori do dobrega, kajti le v tem slučaju nam je pričakovati dobre kapljice. Ako bo treba podobirati, naj se podobira. Po naših krajih je pododbiranje potrebno, ker nam jesen rada nagaja. Sicer pa počakajmo in bodimo tudi pri trgatvi skrbni. Grozdje naj se loči po zrelosti in dobroti. Pozne sorte naj se nazadnje potrgajo. Pri trgatvi sami naj se pa odbira gnjile jagode od zdravega grozdja. Le na ta način dobimo stanovitno, zdravo in dobro vino. Največjo snago je imeti tudi pri posodi, v katero spravljamo grozdje in mošt, kajti le v tem slučaju dobimo okusno in zdravo pijačo.

— **Letošnje otave bo nekaj več kot lanske,** bati se je pa slabega spravila. Zgodnja otava je že trpela zaradi deževja, ki ga imamo v zadnjem času. Vsled slabega vremena se bo tudi košnja otave zakasnila.

— **Dolgotrajno deževje,** ki je nastopilo zadnji čas, dela precejšno škodo po vinogradih in na polju. Trta ne more zoreti, razun tega so nalivi sem in tja precej zemljo zdrli. Mestoma je padlo tudi nekaj toče, ki pa ni prizadela posebne škode. Ajda, ki je v polnem cvetju, trpi močno zaradi dežja. Po mnogih njivah je poglobila. Pa tudi njena oplodba trpi pri tem vremenu. Da so prizadete pri tem tudi pridne čebelice, je jasno. Po nižjih legah je tudi voda močno nastopila, preplavila travnike in napravila mnogo škode na otavi. Sploh je sedanje deževno vreme v tem času škodljivo, ker zadržuje vso rast in zorenje in ker kviri sadeže.

— **Močna krmila, klajno apno in živinska sol.** Letos bo treba pokladati slamo spricho slabe košnje po travnikih. Priporoča se, da pokladamo v tem slučaju tudi močna krmila in

se v ta namen posebno priporočajo lanene tropine in otrobi. Lanene tropine se dobe pri kmetijski družbi po 19 K 100 kg. Kjer je reja molznih krav doma, tam naj se sploh pokladajo močna krmila, da bo več molže in kaže v ta namen skupno naročiti močna krmila. Ravno tako se priporoča pa tudi pokladanje klajnega apna in soli, kar bi se tudi lahko skupno naročevalo.

Ameriški novičar.

New York. „Glas Naroda“ objavlja v svoji 189 št. dne 13. avgusta članek z napisom: „C. & k.“ ščurki in stenice v „Avstrijskem domu“. V tem članku se očita takozvani „avstrijski naselniški hiši“, da je polna nesnage, oziroma gori imenovanih živalic. Ker sta zdaj slučajno v „avstr. domu“ uposlena dva Slovence in sicer p. Kazimir Zakrajšek kot duhovni pastir in Avgust Jakopič kot upravitelj, ta činek osupne. Hiša se sumniči tudi glede „morale“. Ako bi bilo na tem kaj resnice, bi vsekako moral vmes poseči avstrijski konzulat, kajti na svojo čast bo gotovo držala avstrijska za to poklicana oblast. A iz tega članka, kakor tudi iz podobnega na 1. strani v 5. predalu in na 2. strani v drugem predalu nekama odseva le preveč agentovska narava. Da bi rojak rojaka tako napadel, je skoro nenaravno. Upamo, da „Am. Slovenec“ te kočljive stvari pojasni.

— **Steelton Pa.** Dne 8. avgusta se je poročil g. Martin Žlogar, doma iz vasi Vidošice, metliške fare, z gđc. Katarino Tomc. Ona je doma iz podzemeljske fare. Svatbe se je udeležilo poleg dveh bratov in več sorodnikov obilo njegovih prijateljev Slovencev, ki so s tem pokazali, kako priljubljen da je ženin med njimi. — Bilo srečno!

Philadelphia Pa. Po šesttedenski neprestani suši je pričelo 15. avgusta deževati. Deževalo je dva dni — a komaj se je zemlja nekoliko namočila. Iz drugih krajev prihajajo poročila, da je voda napravila veliko škode.

Smešnice.

(**Dober glasovir.**) „Milostljiva, pridem, da uglasim vaš glasovir.“ — „Vsaj vas vendar nisem za to naprosila.“ — „Vi ne, toda vaš sosed me je naprosil in mi že tudi dobro plačal!“

(**V železnični restavraciji.**) Gospod: „Natakar, zakaj mi daste vendar tako malo porcije?“ — Natakar: „Zato, da ne bodede vlaka zamudili.“

(**Neskončna sreča.**) Žena: „Dragi moziček, obljubi mi, da se ne boš več oženil, če jaz umrem.“ — Soprog: „Oh, draga ženka, kako si vendar ti dobra; celo po smrti me hočeš storiti srečnega!“

(**Dobre zobe.**) Stanko: „Slišal sem Mirko, da ste danes pri vas doma zelje ribali, kaj pa denejo Tvoja mama na zelje, ko je popolnoma gotovo?“ — Mirko: „Dile, potem pa kamenje.“ — Stanko: „To morate dobre zobe imeti, naša mama denejo pa klobase in svinjino.“

(**Trije fotografi.**) V neki ulici mesta Philadelphije so bili trije fotografi, ki so grozno konkurirali med seboj. Da bi svoje zmožnosti pokazal vsem mimoidočim, napiše prvi: „Tukaj je najboljši fotograf v tem mestu.“ — Ko drugi to čita, hoče prvega prekositi in da obesiti tablo z napisom: „Tukaj je najboljši fotograf na svetu.“ — To vidi tretji. Hitro gre domov in napiše na svojo tablo: „Tukaj je najboljši fotograf v tej ulici.“

O vremenu za mesec september.

Prve dni septembra deževno, hladno in burno vreme. — Od 4. septembra naprej se zjasni nebo, barometer in termometer se počasi toda vstrajno vzdigujeta in postane zelo lepo, jesensko vreme, ki bode trajalo okolu 13. septembra. — Od 14. naprej postane oblačno, barometer pada in bode nekoliko deževne padavine do okolu 18., na kar postane zopet lepo in toplo do okolu 25. — Potem bo pa do konca meseca nestanovitno in spremenljivo vreme, vmes tudi soparno. — 14. septembra je kritičen dan tretje vrste, a 29. pa prve vrste, in sicer eden najhujših v drugem polletju. Pričakuje se tedaj mej 26. in 29. potres, jamske in morske nesreče, velikanske nevihte itd. Seveda ti kritični dnevi niso merodajni za našo Dolenjsko — se tedaj ni treba zaradi tega prav nič bati. Svet je velik in nesrečnih, rečimo „kritičnih“ dnevov je vsak čas v obilosti, danes tukaj, jutri tam. — Kdor pridno zasleduje našemu prerokovanju o vremenu, se je gotovo prepričal, da smo za mesec avgust malodane do pičice vreme uganili.

Sejmi na Dolenjskem v mesecu septembru.

V Novem mestu 6. sejmica in vsak pondeljek prašičji semenj; v Višnji gori 1.; v Zagradcu (fužine) 7.; v Brusnicah 11.; v Št. Vidu pri Zatičini in na Vinici 13.; v Žužemberku in v Šmartnem pri Litiji 14.; v Kandiji in v Škocjanu 16.; v Mokronogu 18.; v Višnji gori 20.; v Črnomlju in v Ribnici 21.; v Bučki 27.; v Mirni peči 29.

Darovi za novo župno cerkev v Prečni.

Gramar Fr. 1 K, Alojzij Pavlič 3, apnenčar iz P. 0-60. rodbina Prijatelj 3, Jarm Jan. 3, G. Fr. 0-40, Schauer Ana 1, Erbežnik Jan. 1, Bobnar Ana 0-80, Saje Ivana 1, Mišič Al. 1, Šali Jan. 1, Jakše Iv. 1, Košir A. 1, Šalamon Mar. 2, Košir A. 2, Kocjan Iv. 1, Poglavec Mart. 1, Možina Jan. 2, Može Fr. 0-80, Šali Ant. 1, Saje Urs 2, Krese Mar. 2, Lavrič 1, Šuštaršič Jan. 4, Kristan M. 1, Zupančič Mart. 1, Rajer Iv. 1, Pavlin Ana 1, Zdravje Miha in Mar. 1, Neimenovan 1, Žagar Fr. 2, Drenik Fr. 3, Korbar Fr. 10. Mnogo pšenice, darovane pri biru, navedemo hvaležno prihodnji. Bog povrni obilo!

Razpis.

Na kranjski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu z dveletnim slovenskim poukom je oddati

pet deželni ustanov

za prihodnje šolsko leto 1909/1910, ki se začne dne 3. novembra t. l.

Pravice do teh ustanov imajo sinovi kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov, ki so vsaj 16 let stari, čvrstega zdravja, ter so z dobrim uspehom dovršili ljudsko šolo. Prednost gre tistim mladeničem, ki ostanejo, dovršivši šolo na Grmu, gotovo na svojem domu in se bodo pečali s kmetijstvom, vinarstvom in sadjarstvom.

Učenci z ustanovami imajo hrano, stanovanje in pouk v šolskem zavodu brezplačno, obleko, životno perilo, obuvale in šolske potrebščine pa si morajo sami priskrbovati.

V šolo se sprejemajo tudi plačujoči in zunanji učenci.

Plačujoči učenci plačujejo za hrano po 80 h na dan in po 40 K šolnine na leto, ter stanujejo brezplačno v zavodu. Vse druge potrebščine si morajo sami priskrbovati.

Zunanji učenci (eksternisti) stanujejo zunaj zavoda in plačujejo po 40 K šolnine na leto.

Vsi učenci imajo uniformo, ki si jo morajo sami plačati.

Hrano je plačevati vnaprej v mesečnih obrokih, šolnino pa tudi vnaprej v dveh letnih obrokih.

Prošnje, svojeručno pisane in kolekovane s kolkom za 1 K, je poslati

do 15. septembra t. l.

vodstvu kranjske kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu.

Vsaki prošnji je priložiti rojstni list, spričevalo o dovršeni ljudski ali kakšni višji šoli, zdravniško potrdilo o trdnem zdravju in spričevalo županstva in župnega urada o lepem vedenju prošilčevem.

Prošnji za sprejem proti plačilu je pridejati obvezno pismo (reverz) starišev, oziroma varuha zaradi vzdrževanja učenca.

Vsak prošilec mora delati sprejemno izkušnjo iz slovenskega jezika in priprostega računstva. Od uspeha te izkušnje je odvisen sprejem v šolo.

Kedaj bo delati sprejemno izkušnjo, naznani vodstvo vsakemu prošilcu posebej.

Učenci, ki dovrše šolo z dobrim vspehom, imajo pri vojaščini pogojno pravico do samo dveletne prezentne službe. Ako namreč zadoste svojim vojaškim dolžnostim prvi dve leti brez graje ter dokažejo, da bodo po izstopu iz prezentne službe kmetovali na svojem ali svojih staršev domu, smejo na podstavi odredbe c. kr. vojnega ministerstva z dne 22. julija leta 1895 št. 4643 prositi proti koncu drugega vojaškega leta, da se jim odpusti tretje službeno leto.

Deželni odbor kranjski.

Cerkveni mlin

se bode oddal v najem za daljnih šest let dne 6. septembra ob 9. uri. Mlin ima čedno sobico in tudi njivo. (194)

Cerkveno predstojništvo v Št. Jerneju.

Loterijske številke.

TRST, 28. avgusta 83 50 12 90 79

Preselitev.

Uljudno naznanjam, da se moja

**knjigarna in prodajalna papirja
Urb. Horvat**

v Novem mestu ravnokar preseljuje iz hiše prejšnjega posestnika F. Tandlerja na Glavnem trgu v nekdanjo Polakovo hišo, Ljubljanska cesta št. 43, zraven tiskarne J. Krajec nasl.

Ob tej priliki se vsem svojim velecenjenim odjemalcem pri srčno zahvaljujem za njihovo dosedajno naklonjenost ter prosim, naj bi blagovolili isto še v veliko večji meri i nadalje ohraniti mojemu podjetju. — Prav toplo priporočujem zalogo vseh

šolskih knjig

za gimnazijo in ljudske šole ter vseh šolskih potrebščin.

Velespoštovanjem

Urb. Horvat.

Šolske knjige in tiskovine

po najnovejših predpisih in uzorcih so vedno v zalogi pri

J. KRAJEC NASL.
v Novem mestu.

Oznanilo.

(179-3-3)

Martin Šenica iz Sela št. 5 pri Toplicah proda prostovoljno

hišo, hlev, klet in nekoliko vrta, več parcel njiv in nekaj gozda.

Kupna cena se izve pri njem kdor misli kupiti.

Razglas.

(196-2-1)

Novi učenci, ki želé vstopiti v I. razred novomeške gimnazije, bodi si kot javni, bodi si kot privatni učenci, se naj s svojimi starši ali njih odgovornimi zastopniki oglasijo pri gimnazijskem ravnateljstvu 15. septembra od 10. do 12. ure dopoldne ter naj s seboj prinesejo krstni list in obiskovalno spričevalo (šolsko naznanilo), v katerem mora biti izrečno povedano, čemu je bilo izdano, in v katerem morajo biti redi iz veroznanstva, učnega jezika in računstva. Vsprejemni izpiti se bodo začeli v četrtek 16. septembra ob 8. uri.

V ostale razrede (II. do VIII.) se bodo učenci sprejemali 17. septembra.

RUDOLFOVO, dne 3. septembra 1909.

C. kr. gimnazijsko ravnateljstvo.

Mlin

na prodaj

z lepimi travniki, njivami, hrastovo lozo, velikim gospodarskim poslopjem, za živino- in prašičerejo pripravno. V bližini tega mlina se bode gradila železnica. — Cena primerna, pogoji ugodni.

Kje pove upravništvo „Dol. Novic.“

(195-3-1)

Zdravnik (193-2-1)

dr. Josip Strašek

se preseli

15. septembra 1909 v nekdanjo
Guštinovo hišo na Glavnem trgu
v Novem mestu.

Ordinuje: od 11.—1. ure in od 3.—4.
Za zobobolne: 9.—11. ure in 2.—5.

Letnik 1910

naše „Družinske pratike“

je ravnokar izšel in se dobiva skoro po vseh trgovinah, na delo pa v Ljubljani: v „Katoliški bukvarni“, prodajalni „Katol. tisk. društva“, dalje v trgovinah Ant. Krisper, Vaso Petričič in Iv. Korenčan; v Trstu: prodajalna „Katol. tisk. društva“; v Celju: Zvezna trgovina. (192-3-1)

Cena komadu 24 vin., po pošti 10 vin. več. Zahtevajte jo povsod in ne dajte si vsiljevati drugih pratik!

Mlin in žaga

v Šent Rupertu se proda ali da v najem s 1. novembrem. — Natančneje pove dr. Kolšek v Laškem trgu. (191-3-2)

Steckenpferd lilijino mlečno milo

Najmilejše milo za kožo kakor tudi proti pegam!

(54-20-14)

Dobi se povsod!

Ustanovljeno **IVAN SVETEC** Ustanovljeno
1899 brivec in vlasuljar 1899

izdeluje vsa vlasuljarska dela, kupuje zmešane in rezane ŽENSKE LASE po najvišji ceni. V zalogi ima vse toaletne stvari, posebno svetovno znani original Bayrum tekočina proti izpadanju las in prhut, prhut izgine tekom enomesecne uporabe popolnoma po njegovem navodilu. Pravi Amerikan-Petrol tudi preiskušeni za rast pomladka las posebno pri otrocih. (11-24-21)

Neprecenljiv Nustol, barvilo za lase in brade, prekaša vse dosedanje iznajdbe, čudovit uspeh sedajnosti, neškodljiv, zdravniško preiskan.

Zraven tega priporoča svoj Brivski Salon, urejen z najnovejšimi komforti, s hitro, čisto, dobro postrežbo želeč mnogobrojnega obiska.

Rudolfovo, Glavni trg. (Nasproti mestne hiše.)

KEIL-ov LAK

najboljši lak za tla iz mehkega lesa.

Keil-ova bela prevlaka (glazura) za umivalne mize 90 vin.

Keil-ova pasta za čevlje po 30 vin.

Keil-ov lak za zlatenje okvirjev 40 vin.

Novo mesto: J. Picek.

Ortomelj: Anton Zarc.

Idrija: Val. Lapajne.

Kamnik: Ed. Hajek.

Kočevje: Franz Loy.

Kranj: Franc Dolenc.

Keil-ovo leščilo za pode 90 vin.

Keil-ov lak za klobuke v različnih barvah.

ima vedno v zalogi trdka

Ljubljana: Leskovic & Meden.

Postojna: Anton Ditrich.

Škofja Loka: M. Žigon.

Zagorje: Rih. E. Mihečič.

Radovljica: Oto Homann.

(190-6-2)

Pozor! Slovensko podjetje! Pozor!

Slavnemu občinstvu se priporoča dne 11. febr. 1909 na novo otvorjena velika manufakturna trgovina

FRANC SOUVAN sin

v stari Souvanovi hiši na Mestnem trgu št. 22 v Ljubljani.

(50 43-27)

Hiša v najem ali pa tudi na prodaj

je pod ugodnimi pogoji. Plačilo lahko na obroke. Natančneje pri Jerneju Sitar v Šmihelu pri Novem mestu. (162-0-7)

Svoji k svojim!

Popolnoma varno naložen denar

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo 69-0-3

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obre- 4¹ 0⁰ na leto brez odbitka rentnega davka, stuje po 2 0⁰ katerega sama iz svojega plačuje.

Mesnica

se da v najem pod ugodnimi pogoji na deželi (Dolenjskem) kjer ni nobene konkurence. Naslov pove vpr. „D. Novic“.

Stavbeno podjetje

Znidarčič & Stepančič

Gorica, ulica Mattioli

filijalka v Kandiji pri Novem mestu

se priporoča sl. občinstvu in drugim korporacijam za izdelovanje vsakovrstnih stavbenih del.

Prevzema nadzorstvo in izdelovanje načrtov ter statičnih računov.

Za obila naročila se tople priporočata

(170-0-7)

Znidarčič & Stepančič.